

УДК 378.091.313:004.9

*Козяр М. М., Євсюкова Л. С.
м. Львів, Україна*

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС В ІНТЕГРОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Постановка проблеми. Нині в Україні народжуються нові принципи управління якістю освітнього процесу, що засновані на передових інформаційно-комунікаційних технологіях (ІКТ) і орієнтовані на розвиток людських ресурсів. Це відповідає головним тенденціям соціально-економічного розвитку в умовах переходу до інформаційного суспільства.

Свідченням цьому є проведена в квітні 2011 р. Всеукраїнська науково-практична конференція «Модернізація освіти і науки, молоді та спорту України» у формі вебінару – інтерактивного семінару, організованого за допомогою ІКТ. На конференції розглядалися питання впровадження ІКТ в освіту, E-learning та ін.

Відзначимо, що потужний вплив на сферу вищої освіти в усьому світі здійснює інформаційна трансформація. Вибуховий розвиток цифрових технологій і засобів Інтернету привели до того, що зміст освіти взагалі і зміст предметного знання, зокрема, вже не є унікальною власністю конкретної людини, а останнім часом – і конкретного ВНЗ, а тому необхідно відповідно переглянути форми доставки і оцінки знань у навчальному процесі та їх впливу на якість підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі створення та використання інтегрованого освітнього середовища присвячені дослідження вчених: В. Бикова, Р. Гуревича, М. Жалдака, І. Захарової, Є. Полат та ін., в яких висвітлюються умови створення, наповнення та використання відповідного середовища, його вплив на якість підготовки майбутнього фахівця, організацію навчального процесу, створення відкритих освітніх закладів.

Мета статті полягає в розгляді організації і здійсненні навчання студентів у ВНЗ на основі використання інтегрованого освітнього середовища та модернізації змісту навчання на основі ефективного використання ІКТ.

Виклад основного матеріалу. У XXI столітті молоде покоління має інші потреби, як у змісті навчання, так і в методах доставки інформації. Воно не уявляє свого життя без постійних віртуальних контактів з друзями, рідними, колегами. Для нового покоління, причому не лише для спілкування, а й для розв'язання робочих питань і професійного розвитку, необхідним виявляється підхід до використання електронного навчання – e-learning, яке побудовано на базі технології Веб 2.0.

Веб 2.0 – поняття, яким користуються для позначення низки технологій та послуг Інтернету, точніше його частини – всесвітньої павутини, відомої як Веб (англ. – WWWeb). Окрім цього, цим поняттям описують зміну сприйняття Інтернету користувачами [4, с. 226].

Це сучасна технологія освіти для життя в інформаційному суспільстві, що орієнтує студента на новий стиль роботи, розвиває вміння і навички для здійснення неперервної освіти. Вона абсолютно змінює ставлення людини до освіти, дає можливість вибору часу, місця, темпів і термінів навчання. Сам термін *e-learning* перекладають як «електронне навчання», але ключовий відтінок значення англійського *learn* означає «самостійну дію того, хто навчається» (в порівнянні з синонімічними дієсловами *teach, study*). *E - learning* - це перспективна модель навчання, що використовує сучасні технологічні досягнення для забезпечення стабільного рівня якості навчання, здійснюється навчання впродовж усього життя як невід’ємна складова частина суспільства, заснованого на знаннях.

За прогнозами аналітиків до 2012 р. ринок систем дистанційної освіти збільшиться в 12 разів. Причини такого росту - активність корпорацій, витрати на навчання, укрупнення бізнесу, консолідація і поглинання компаній, створення єдиної корпоративної культури, територіально розподілена структура більшості великих компаній, корпорацій і холдингів, зростання темпів зміни технологій, інтелектуалізація робочих місць.

За цих умов стара асинхронна монологічна система e-learning втрачає сенс. Майбутнє за ІКТ, які враховують індивідуальні інтереси споживачів. Технології на платформі Веб 2.0 повністю змінюють підхід до навчання, яке може здійснюватися на базі інтегрованого інформаційного середовища в будь-якому місці і в будь-який час.

Веб 2.0 – друге покоління мережевих сервісів Інтернету. На відміну від першого покоління сервісів Веб 2.0 дозволяє користувачам спільно діяти – обмінюватися інформацією, зберігати посилання та мультимедійні документи, створювати та редагувати публікації, тобто відбувається налагодження соціальної взаємодії. Тому технології Веб 2.0 ще називають соціальними сервісами Інтернету [Соціальні сервіси – Вікі освіта].

Електронне навчання потребувало модернізації змісту і методів навчання на основі ефективного використання сучасних ІКТ, що сприяють розвитку умінь і навичок для здійснення неперервної освіти. За таких умов народжується нова педагогіка, в якій центральною фігурою є не викладач, а учень, студент, для яких створюється нове оточення, рольові стосунки, центри підтримки, соціальні стосунки, форми контролю. Змінюються вимоги до викладачів, їхніх здібностей і можливостей, а тому викладачі мають бути, безумовно, підготовленими до роботи в середовищі e-learning. Вони повинні вміти працювати в он-лайн режимі з студентами, вміти працювати в Інтернет, на сайтах.

Нині e - learning змінюється на e – learning 2.0. Студенти більше не бажають просто читати і проходити тестування. Вони бажають бути повноправни-

ми учасниками процесу навчання, авторами і рецензентами, не просто використовувати надані їм джерела, а й створювати їх. Модель навчального процесу перетворюється у student - centered model. Представники покоління Мережі не можуть просто вивчати, а бажають діяти і творити. Саме вони бачать своє навчання у формі активного діалогу, маючи можливість впливати на перебіг подій.

Такі оновлені структури і технології потребують організації самостійної роботи студентів на основі використання ІКТ. Оптимізація навчальної діяльності студентів досягається за рахунок перспективного планування самостійної роботи відповідно до робочої програми та врахування вимог Болонського процесу, включаючи технологічну карту проходження курсу і кредитно-модульну систему навчання, на яких засновано створення електронних навчально-методичних комплексів (ЕНМК).

Електронний навчально-методичний комплекс – дидактична система, в якій з метою створення умов для педагогічної активності інформаційної взаємодії між викладачами та студентами інтегруються прикладні програмні продукти, бази даних, а також інші дидактичні засоби і методичні матеріали, що забезпечують та підтримують навчальний процес [3, с. 55].

За цими умовами змінюються види занять, форми їх проведення. Таким чином, створене інтегроване освітнє середовище відкриває можливості для самостійного створення студентами матеріалів, спілкування з іншими слухачами за допомогою наскрізних обговорень, Вікі-бібліотек.

Вікі – це веб-сайт, зміст якого можуть змінювати самі його користувачі, зазвичай, для цього не потрібно реєструватися [3, с. 29].

Вікі-бібліотека – культурно-освітній заклад, що здійснює збирання друкованих і рукописних матеріалів, проводить їх опрацювання і відображення у каталогах, організовує їх зберігання і обслуговування ними читачів [Вікіпедія].

Робота з використанням Вікі дозволяє студентам заздалегідь формувати структуру роботи, кожному наповнювати свою частину, водночас спостерігаючи за тим, як йде робота з інших напрямів.

Навчальні матеріали курсу за такими технологіями знаходяться в постійному розвитку як авторами і викладачами, так і студентами. Традиційний курс лекцій розглядається лише як базове джерело інформації. Але не є основним і вичерпним, використання електронного навчально-методичного комплексу в навчальному процесі, за умови дотримання вимог державного освітнього стандарту, надає можливість студентам вибору місця, часу і траєкторії навчання.

Нині можна говорити про нову галузь педагогіки – електронну педагогіку, яка, спираючись на розгорнуті методичні рекомендації з використання ЕНМК, надає можливість цілеспрямованої, контрольованої, інтенсивної самостійної роботи студентів відповідно до діючого календарного плану, обліку індивідуальних особливостей студента, варіативних і різнорівневих завдань, наявності самоперевіряючих тестових завдань. «Ефект присутності» викладача (вступне

слово, інтерактивні засоби спілкування: можливість здійснення Веб-конференцій, форумів, колективних обговорень з проблематики дисципліни, обмін файлами в режимі ICQ, он-лайн консультування або аналогічних засобів) дозволяє кожному студенту одержати можливість практично індивідуально спілкуватися з викладачем.

Найважливішим засобом інтерактивного спілкування студентів і викладачів у процесі навчання, як свідчить практика, є портал, за допомогою якого нині успішно вирішується низка завдань.

Портал – сайт в Інтернеті, який дає можливість користуватися одночасно декількома сервісами мережі: новинами, довідкою, пошуковою системою [3, с. 29].

Портал забезпечує прямий контакт викладача і студента на сайтах з дисциплін, що вивчаються, є інструментом викладача і деканату по роботі із студентами, дає можливість акумуляції знань викладачів з наступною їх конвертацією в складніші форми. Портал дає можливість побудувати комунікацію між територіально віддаленими філіями, між різними рівнями співробітників, між викладачами і студентами.

Тренд сучасної індустрії навчання і розвитку, базова вимога до навчального процесу – нині це спільна робота з підходів до здійснення навчання (collaborative approach). Технології віртуальної взаємодії важливі не лише для молоді. Багато фахівців постійно обмінюються посиланнями і закладками на цікаві сайти або конкретні статті, користуються вікіпедією, реєструються в соціальних мережах і користуються безліччю інших сервісів Веб 2.0., Веб 3.0, віртуальними бібліотеками та енциклопедіями.

Викладач перетворюється у т'ютора; він не транслює інформацію і досвід студентам, а забезпечує процес їхнього навчання. Викладач робить акцент на змістовній стороні навчального процесу, а т'ютор концентрує увагу на практичних аспектах діяльності студентів, сприяє засвоєнню одержаної інформації, формуванню навичок і, в ідеалі, стимулює їх застосування. Сенс тьюторинга в координації, забезпеченні, підтримці і моніторингу навчання і самонавчання співробітників.

Мета такої організації навчання полягає у тому, щоб не «підштовхувати в спину» студента, а ефективно «вести за собою». Конкурентоспроможність країн у сучасних умовах у процесі зростання значущості людського капіталу залежить вже не лише від діяльності традиційних навчальних інститутів, а й від можливості постійно підвищувати якість компетентностей, які використовуються в економіці і в соціальному житті. Оволодіння новими навичками і знаннями є для громадян необхідною потребою, а для економіки - зростаючим сектором послуг.

Освітня система України, що склалася нині, повинна гнучко реагувати на потреби ринку праці. Зміст і методи мають забезпечувати широкі можливості для професійної перепідготовки, підвищення якості знань студентів, їхньої фахової підготовки. Тому навчання впродовж усього життя стає необхідним і все

більш значущим елементом сучасних освітніх систем. Усе більшу роль в них відіграє як неформальна освіта (курси, тренінги, короткострокові програми, які можуть пропонуватися на будь-якому етапі навчання або професійної кар'єри), так і інформальна (спонтанна) освіта, яка реалізується за рахунок самоосвіти громадян в насиченому освітньому середовищі. Покроковий рух до сучасної моделі освіти, виходячи з необхідності забезпечення інноваційного розвитку економіки і геополітичної конкурентоспроможності України відкриває можливість цілеспрямовано формувати людський капітал країни.

Висновок. Отже, основна мета ВНЗ полягає в створенні інтегрованого освітнього середовища з метою забезпечення якості підготовки майбутнього фахівця, який би відповідав сучасним вимогам ринку праці. Для досягнення цієї мети ВНЗ необхідно розв'язати низку педагогічних завдань: по-перше – створити єдине інформаційне освітнє середовище навчального закладу; по-друге – розробити алгоритм вибору і реалізації індивідуальних освітніх траєкторій студентами; по-третє – розробити та впровадити технології інтерактивного навчання на базі використання ІКТ.

Список літератури: 1. Биков В. Ю. Формування інформаційного простору : колективна монографія / [Биков В. Ю., Гриценчук О. О., Іванова С. М. та ін.]. – Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України. – 2007. – 290 с. 2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / Биков В. Ю. – К. : Атіка, 2009. – 684 с. : іл. 2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник / Кадемія М. Ю. – Львів : вид-во «СПОЛОМ», 2009. – 260 с. 3. Кадемія М. Ю. Соціальні сервіси Веб 2.0, Веб 3.0 у навчальній діяльності : навчальний посібник / [Кадемія М. Ю., Козяр М. М., Кобися В. М., Коваль М. С.]. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2010. – 230 с. 4. Шуневич Б. Укладання дистанційних курсів на віртуально-навчальному середовищі : навчально-методичний посібник для викладачів вищих навчальних закладів / Шуневич Б., Кахович А. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. – Львів : ред. видавн. відділ ЛДУ БЖД, 2005. – 70 с.

Bibliography (transliterated): 1. Bykov V. Yu. Formuvannya informacijnoho prostoru : kolektyvna monohrafiya / Bykov V. Yu., Hrycenchuk O. O., Ivanova S. M. ta in. – Kyiv : Instytut informacijnyx tehnolohij i zasobiv navchannya APN Ukrainy. – 2007. – 290 s. 2. Bykov V. Yu. Modeli orhanizacijnyx system vidkrytoji osvity : monohrafiya / Bykov V. Yu. – K. : Atika, 2009. – 684 s. : il. 2. Kademiya M. Yu. Informacijno-komunikacijni tehnolohiji navchannya : terminolohichnyj slovnyk / Kademiya M. Yu. – L"viv : vyd-vo «SPOLOM», 2009. – 260 s. 3. Kademiya M. Yu. Social"ni servisy Veb 2.0, Veb 3.0 u navchal"nij diyal"nosti : navchal"nyj posibnyk / Kademiya M. Yu., Kozyar M. M., Kobysya V. M., Koval" M. S. – Vinnycya : TOV «Planer», 2010. – 230 s. 4. Shunevych B. Ukladannya dystancijnyx kursiv na virtual"no-navchal"nomu seredovyshhi : navchal"no-metodychnyj posibnyk dlya vykladachiv vyshhix navchal"nyx zakladiv / Shunevych B., Kakhovych A. L"vivs"kyj derzhavnyj universytet bezpeky zhyttyedyal"nosti. – L"viv : red. vydavn. viddil LDU BZhD, 2005. – 70 s.

Козяр М. М., Євсюкова Л. С.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС В ІНТЕГРОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ
СЕРЕДОВИЩІ**

Розглянута організація та здійснення навчання студентів ВНЗ в інтерактивному освітньому середовищі з використанням платформи Веб 2.0, e-learning та електронних навчально-методичних комплексів, що дозволяють забезпечити якісну підготовку майбутніх фахівців у ВНЗ, які відповідали б вимогам сучасного інформаційного суспільства.

Козяр Н.Н., Евсюкова Л. С.

**УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС В ИНТЕГРИРОВАННОЙ ОБРАЗОВАТЕ-
ЛЬНОЙ СРЕДЕ**

Рассмотрена организация и осуществление обучения студентов вузов в интерактивной обучающей среде с использованием платформы Веб 2.0, e-learning и электронных учебно-методических комплексов, позволяющих обеспечить качественную подготовку будущих специалистов в вузах, отвечающих требованиям современного информационного общества.

Kozyar M.M., Evsyukova L.

**EDUCATIONAL PROCESS IN INTEGRATED EDUCATIONAL
ENVIRONMENT**

Considered the organization and implementation of training of university students in an interactive educational environment using the platform Web 2.0, e-learning and online teaching and learning systems that ensure quality training of future specialists in higher education that meet the requirements of modern information society.

Стаття надійшла до редакції 18.04.2011

УДК 378:004

*Кадемія М.Ю.
м. Вінниця, Україна*

**ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ІНТЕРНЕТ У ПІДГОТОВЦІ МАЙ-
БУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ**

Постановка проблеми. Нинішнє суспільство називають інформаційним, в якому головним продуктом виробництва стає інформація та знання. Інформаційне суспільство розглядають як орієнтир, тенденцію змін у сучасному світі.

Інформаційне суспільство асоціюється з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), їх засобів.